«Yulduzlar olamiga sayohat»

— astronomiya kechasi ssenariysi

Astronomiya — koinot kechasi, haftalik va viktorina

9–11-sinf o‘quvchilari, ustozlar va ota-onalar uchun

Davomiyligi: 45 daqiqa atrofida

Bu ssenariy astronomiya kechasi bo‘lib, 45 daqiqa atrofida o‘tadi. Mirzo Ulug‘bek va «Ziji jadidi Ko‘ragoniy», Qutb yulduzini topish, yulduzlar va fazoviy kashfiyotlar haqida suhbat bor.

Agar ssenariy foydali bo‘lsa, uni hamkasblaringiz bilan o‘qituvchilar guruhlarida ham ulashing. Bayram va tadbirlar uchun yana ko‘plab ssenariylarni baxtiyor.uz saytidan topishingiz mumkin.

Shu to‘plam sahifasi: https://baxtiyor.uz/astronomiya-ssenariy/

«Senariylar to‘plami» bo‘limi: https://baxtiyor.uz/oqituvchilar-uchun-hamma-narsa/senariylar-to-plami/

«Yulduzlar olamiga sayohat» — astronomiya kechasi ssenariysi

MAQSAD

9–11-sinf o‘quvchilarida koinot tuzilishi, o‘zbek astronomiya maktabi merosi va yulduzli osmonni kuzatish madaniyatiga qiziqish uyg‘otish.

ISHTIROKCHILAR

Ikki boshlovchi, astronomiya/fizika o‘qituvchisi, Mirzo Ulug‘bek davri olimi rolidagi o‘quvchi, she‘r o‘qiydigan o‘quvchilar.

JIHOZLAR

Yulduzli osmon xaritasi (plakat), Samarqand rasadxonasi sekstanti surati, fonar va globus (kun-tun almashinuvi uchun), sokin fazoviy musiqa.

TADBIR REJASI

Kirish — 5 daqiqa. She‘r — 4 daqiqa. Samarqand rasadxonasi sahifasi — 10 daqiqa. Osmon xaritasini o‘qish — 10 daqiqa. She‘r va koinot faktlari — 11 daqiqa. Yakun — 5 daqiqa. Jami: 45 daqiqa atrofida.

O‘QITUVCHI UCHUN ESLATMA

Qutb yulduzini Katta Ayiq cho‘michi chetidagi ikki yulduz orqali besh barobar cho‘zib topish usulini doskada chizib ko‘rsating.

TADBIRNING BORISHI

(Sokin kosmik musiqa. Zalda yulduzli osmon plakati.)

1-boshlovchi: Assalomu alaykum, aziz ustozlar va osmon sirlari shaydolari! «Yulduzlar olamiga sayohat» kechamizga xush kelibsiz!

2-boshlovchi: Qadimdan insoniyat boshini osmonga ko‘tarib, yo‘l topgan, vaqtni o‘lchagan va olam qonunlarini kashf etgan.

1-o‘quvchi (she‘r):

Bahor kezar yeru ko‘kda,
Hatto osmon toqi gullar.
Yulduzlar – ko‘k maysazorda
Bodrab chiqqan qoqigullar.

(Dilshod Rajab, «Tungi osmonga boqib» she‘ridan)

1-LAVHA. SAMARQAND RASADXONASI MEROSI

Astronomiya o‘qituvchisi: XV asrda Samarqandda Mirzo Ulug‘bek rahbarligida qurilgan rasadxona va unda tuzilgan «Ziji jadidi Ko‘ragoniy» jadvali jahon ilm-fanida ulkan yutuq bo‘lgan. Unda 1018 ta yulduzning holati aniq keltirilgan va yil uzunligi zamonaviy hisoblarga juda yaqin aniqlikda o‘lchangan.

(Shuningdek, IX–XI asrlarda Ahmad al-Farg‘oniy va Abu Rayhon Beruniy ham astronomiya va geografiya fanlariga beqiyos hissa qo‘shganlar.)

2-LAVHA. QUTB YULDUZI VA SOMON YO‘LI

1-boshlovchi: Shimoliy yarimsharda yo‘l ko‘rsatuvchi asosiy yulduz — Qutb yulduzi (Polyaris) Kichik Ayiq yulduz turkumida joylashgan va deyarli joyidan siljimaydi.

2-o‘quvchi (she‘r):

Toabad porlasin ko‘zing — yulduzing,
Hamisha bek bo‘lgin o‘zingga o‘zing.
Mayli, bu dunyoga to‘ysang to‘y, faqat,
Faqat go‘zallikka to‘ymasin ko‘zing.

(Abdusaid Ko‘chimov, «Tilak» she‘ridan)

3-LAVHA. KOINOT FAKTLARI

2-boshlovchi: — Quyoshdan Yergacha yorug‘lik taxminan 8 daqiqa 20 soniyada yetib keladi. — Bizning galaktikamiz — Somon yo‘li spiral shaklda bo‘lib, unda yuz milliardlab yulduzlar mavjud. — Teleskop orqali Quyoshga hech qachon to‘g‘ridan-to‘g‘ri qarash mumkin emas — faqat maxsus filtr bilan kuzatiladi.

YAKUN

1-boshlovchi: Ilm osmonda ham, yerda ham yo‘limizni yoritadi. Rahmat!

KECHADAN KEYIN

O‘quvchilar ochiq tungi osmonda Katta Ayiq yulduz turkumini topib, Qutb yulduzi yo‘nalishini aniqlashni mashq qilsin.